

Første patent i en ny industri

Den 20. februar 1903 leverte professor Kr. Birkeland inn den første patentsøknaden for fremstilling av nitratforbindelser. Umiddelbart var det ikke lett å forstå hva patentet skulle brukes til. Birkeland laget søknaden – og patentet tildelt ham – ikke Birkeland og Eyde.

Av samme grunn kan vi gå ut fra at det var Birkeland som hadde dypest kunnskap om *"fremgangsmåte til ved hjelp av flate elektriske funker å fremstille nitratforbindelser av luft og andre gassblandinger"*. Det het da også i flere sammenhenger den første tida at de skulle bygge industri på en oppfinnelse "som Birkeland hadde gjort". Fra februar 1903 og fram til etableringen av Norsk Hydro 2.12. 1905 ønsket de minst mulig oppmerksomhet omkring sitt arbeid. Derfor var det heller ikke ønskelig at patentet skulle påkalle særlig interesse.

At mye skjer i løpet av syv dager etter at Birkeland og Eyde møttes første gang, viser at de to herrene forstår at de må holde et høyt tempo for å lykkes. Andre – som hadde langt større ressurser – prøvde også å lage nitrogengjødsel til landbruket av luft.

Resultatet av samarbeidet ble lysbueovnen. At den ble kalt Birkeland/Eyde-ovnen viser at Eyde på et eller annet tidspunkt har krevd å være likeverdig med Birkeland. De vant kappløpet. Både Birkeland og Eyde ble gjentatte ganger nominert for Nobelpris – uten noen gang å få det.

Eyde gjorde i sine memoarer i 1939 et poeng av at oppfinnerne av en senere kvelstoffmetode, Haber og Bosch, fikk hver sin Nobelpris, "mens Birkeland døde uten å ha fått en slik påskjønnelse". Og han viser til at Haber og Bosch hadde verdens beste laboratorier til rådighet og var støttet av verdens største kjemifirma.

Det er underlig at Eyde ikke sier noe om sitt engasjement for også selv å bli tildelt en Nobelpris. Svenska Akademin vurderte det slik at Eydets rolle var av stor betydning, men ikke som kjemiker eller fysiker... Derimot må vi gi Eyde helt rett når han fremhever hvilken bragd som skjuler seg bak det norske gjødselselskapets Patent nr 1: *"... jeg vil sette fingeren på at der hadde vært eksperimentert og forsket forgjeves i over hundre år av verdens fremste vitenskapsmenn på å løse det problem som Birkeland-Eyde-metoden endelig vant bukt med. Få hadde fortjent Nobelprisen bedre enn Birkeland."*